

Paramilitar güýçler ýa-da tertipsiz goşunlar

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Paramilitar güýçler ýa-da tertipsiz goşunlar PARAMILITAR
GÜÝÇLER ÝA-DA TERTIPSIZ GOŞUNLAR

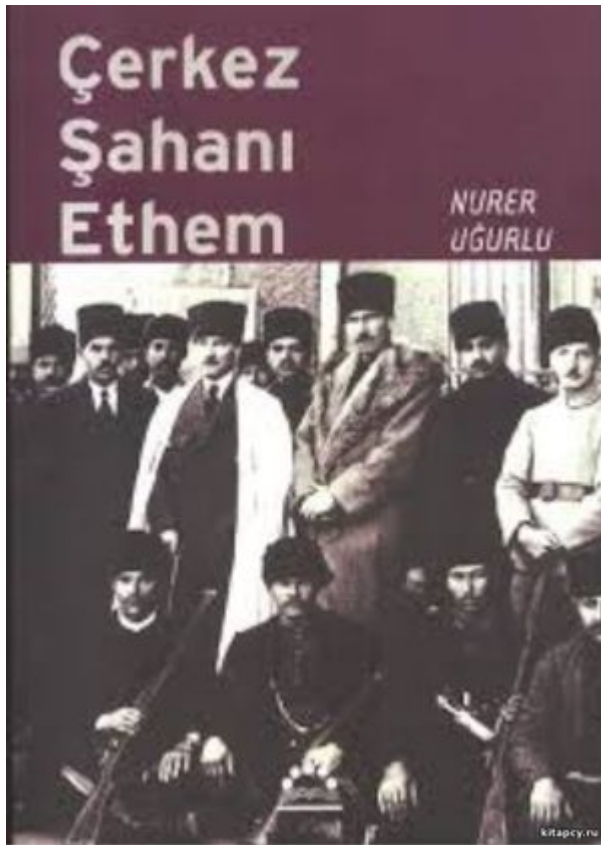

Golaýda Russiýada ýüze çykan «Wagner» güýçleriniň gozgalaňy paramilitar güýçleriň (ýarym harby güýçleriň-tertipsiz goşunlaryň) wagty-sagady gelende özlerini ulanýan syýasy häkimiýetlere garşy nähili howp salýandygyny görkezdi. Bütün dünýä üçin sapak bolan topalaň paramilitar güýçlerden peýdalanmagyň näderejede howpludygyny ýene bir gezek subut etdi. Bize-de öz taryhymyzdan käbir epizodlary ýatlatdy...

• Azat-edijilik urşy we birlikler

1919-njy ýylyň 15-nji maýynda grek basybalyjylarynyň çozmagy bilen başlan Milli Azat-edijilik urşunda nyzamly goşun bölümleri bilen bile ulanylan milli (başly-barat, tertipsiz) birlikler ilki başda duşmana garşy göreşde we içki topalaňlaryň basyp ýatyrylmagynda köp peýdaly işleri etdiler. Ol güýçleriň düzüminde ýer alan “Kuwaýy Seýýare” (Göçme güýçler) kuwwatly we hereket edijilik ukyby taýdan öňe saýlanýardy. Ýük haýwanlarynyň arkasyna ýüklenen top-artilleriýanyň goldawyndaky pyýadalar bir sebitden birnäçe ýüz kilometr aňyrdaky sebite ýylдыrym çaltlygynda baryp, topalaňy gysga wagtyň içinde basyp ýatyrardylar we düzgün-tertibi ýola goýardylar. Bu goşun birliklerinde serkerdeleriň buýrukdyr görkezmelerine goldaw bermek we nyzamly birlikler bilen

sazlaşygy üpjün etmek üçin koordinator ofiserler hem bardy...

- **Tertipli goşuna geçme karary**

1920-nji ýylyň ahyrlarynda Türkiýäniň Ýokary Halk Mejlisi harby gullugyň esasy düzgünlerinden biri bolan «bir bitewi komandowaniýanyň» ýola goýulmagy üçin milli güýçleriň nyzamly güýçlere öwürmegi, ýagny düzgün-tertipli goşun bölümlerine geçilmegi makul bildi. Emma «Kuwaýy-Seýýaräniň» serkerdelerinden Ethem bilen Demirçi Mehmet Epe muňa garşy çykdy. Çünki olar mundan beýläk edenlerini edip gezip biljek däldiler. Şonuň üçinem olar düzgün-tertipli goşun bölümlerine birikmekden ýüz dönderip aýaga galdylar. Üstlerine goşun bölümleri ugradyldy. Ahyrynda Demirçi 1920-nji ýylyň dekabrynda boýun egdi, Milli Azat-edijilik urşundaky bitiren işleri sebäpli günäsi geçildi... Ethem bolsa 1921-nji ýylyň ýanwar aýynda kül-peýkun edilensoň, grek güýçlerinden dalda gözledi.

- **Gelinen sepgit**

Bolup geçenlerden görnüşi ýaly, paramilitar güýçler hemme

ýerde-de ilkibaşda syýasy häkimiýetleriň garamagynda hereket edýänem bolsa, şertler özlerine güýçlenme mümkinçiligini berende, hyzmatdaşlyk eden syýasy güýjüň ýerine geçmek ýa-da şol güýje şärikdeşlik etmek ýa-da ondan ýeňillikli şertleri goparyp almak üçin synanyşma meýlinde bolýar...

Düýn we şu gün bolup geçenler-ä şeýle... Ertirem şundan üýtgeşik bolmaýar.

Dogu SILAHÇYOGLY.

«CUMHURIYET» gazetini, 01.07.2023 ý. Publisistika